

ÜNİTE 6

Toplam Talep (Ad)-Toplam Arz (As) Analizi

Giriş

Fiyatlar günümüz ekonomilerinde en önemli değişkenlerden biridir ve fiyatların genel düzeyi ile denge milli gelir düzeyi arasındaki ilişki de toplam talep ve toplam arz modeliyle analiz edilmektedir.

Toplam Talep Analizi

Toplam talep (AD) eğrisi ekonomideki fiyatlar genel düzeyi ile üretim hacmi arasındaki ilişkinin çözümü için geliştirilen bir analiz aracıdır. IS-LM modeliyle birlikte toplam planlanan harcamalar yönteminden hareketle elde edilebilen AD toplam talep eğrisi her ne kadar Basit Keynesyen modeldeki harcama prensibinden hareket etse de Basit Keynesyen modeldeki toplam planlanan harcama eğrisi (AE) ile toplam talep eğrisini (AD) birbirinden farklıdır.

Toplam Talep Eğrisinin (AD) Elde Edilişi

Toplam talep eğrisini elde etmenin tek yolu yoktur. Toplam talep eğrisini birisi mal ve para piyasalarındaki eşzamanlı dengeden hareketle, diğeri ise basit Keynesyen modeldeki harcama prensibinden hareketle iki farklı yoldan elde edebilmek mümkündür.

Toplam talep eğrisinin (AD) mal ve para piyasalarındaki eş zamanlı dengeden hareketle elde edilmesi; Mal ve para piyasalarının eşzamanlı olarak dengede olduğu makroekonomik dengenin sağlandığı düzeyler ve mal ve para piyasalarının eşzamanlı olarak dengeye gelmelerini sağlayan fiyatlar genel düzeyi ile denge milli gelir arasındaki ilişkiyi analiz eden toplam talep eğrisinin (AD) elde edilmiştir. Buna göre başlangıç, noktası itibariyle mal ve para piyasaları eşzamanlı olarak bileşiminde dengeye gelmiştir. Fiyatlar genel düzeyinin düşmesine bağlı olarak artan parasal genişleme denge faiz oranını aşağı çekerek denge milli gelir düzeyinin artmasına yol açar. Buradan elde edilen bilgiler ile (AD) toplam talep eğrisini elde etmek mümkün olmaktadır. İki denge noktasını birleştiren eğri toplam talep (AD) eğrisi olarak adlandırılmaktadır. Toplam talep eğrisi (AD) mal ve para piyasalarının eşzamanlı olarak dengeye gelmelerini sağlayan fiyat ve denge milli gelir düzeyleri bileşiminin geometrik yeri olarak da tanımlanabilmektedir.

Toplam talep eğrisinin (AD) basit Keynesyen modeldeki harcama prensibinden hareketle elde edilmesi; Basit Keynesyen modelde toplam planlanan harcama denkleminde yer alan otonom harcamaların artıp azalmasına bağlı olarak toplam planlanan harcama eğrisinin (AE) yukarı veya aşağı doğru hareket ettiği bilinmektedir. Basit Keynesyen modelde toplam planlanan harcama eğrisinin yalnızca otonom harcamalardan kaynaklı hareketinin arkasında Keynesyen modeldeki fiyatların sabit olması varsayımı yatmaktadır. Pratikte fiyatlar statik değildir ve artıp azalabilir. Ekonomideki farklı (A) ve (B) düzeylerine denk gelen fiyat ve milli gelir bileşimleri negatif eğimli toplam talep (AD) eğrisinin oluşumuna yol açmıştır.

Toplam talep eğrisinin (AD) eğimi; IS-LM modelinde para ve maliye politikalarının etkinliğinin önemli ölçüde IS ve LM eğrilerinin eğimlerine bağlıdır. Toplam talep eğrisinin (AD) mal ve para piyasasında eşzamanlı dengenin kurulmasına olanak tanıyan fiyat ve gelir bileşimlerinden oluşur ve IS ve LM eğrilerinin eğimlerinin toplam talep (AD) eğrisinin eğimi üzerinde belirleyici oldukları görülecektir. Toplam Talep eğrisi, fiyatta meydana gelen değişimlerin milli gelir üzerindeki etkisi daha fazla olurken, daha dik bir (AD) eğrisi itibariyle bu etki sınırlı kalmaktadır. Yatırımın faize olan duyarlılığı katsayısı, ekonomik birimlerin yatırım kararlarında faizde meydana gelen değişimleri çok daha hassas bir biçimde dikkate almaları durumunu göstermektedir. Para talebi gelirin artan bir fonksiyonu olduğundan gelirle doğru yönlü bir ilişki içindedir. Buna göre gelir artışları para talebini artırırken, gelirden meydana gelen azalışlar para talebinin azalmasıyla sonuçlanmaktadır. Bu anlamda para talebi gelire ne kadar az duyarlıysa gelirden meydana gelen değişime göre para talebi çok daha az tepki verecektir. Buna göre aynı şekilde fiyatta meydana gelen düşüşle artan reel para arzı denge faiz oranının düşmesine neden olmaktadır. Düşen faiz ortamında artan toplam planlanan harcama düzeyi denge milli gelirin artmasıyla sonuçlanmaktadır. Bu durumda para talebinin gelire olan duyarlılığı ne kadar düşüğe gelirden meydana gelen artışın para talebinde meydana getireceği artış, o kadar düşük düzeyde kalacaktır. Para talebinde meydana gelen bu sınırlı yükseliş, faiz oranında çok daha ılımlı bir yükselmeye neden olacak ve dışlama etkisinin olabildiğince az olmasına ve gelir üzerindeki etkisinin olabildiğince yüksek olmasına yol açmaktadır.

Toplam talep (AD) eğrisinde meydana gelen kaymalar; Toplam talep eğrisinin türetilmesinde mal ve para piyasalarındaki denge koşullarından yararlandığından toplam talep eğrisinde meydana gelen kaymalar mal piyasasındaki denge durumunu gösteren IS ve para piyasasındaki denge durumlarını gösteren faiz oranlarının eğrilerinde ortaya çıkan kaymalar biçiminde kendini göstermektedir.

IS eğrisinde meydana gelen kaymanın AD eğrisi üzerine etkisi; Mal piyasasında denge koşullarını sağlayan noktaların geometrik yerini veren IS eğrisinin otonom harcamalarda meydana gelen değişimlerle hareket etmesi AD eğrisini de hareketlendirmektedir. Bu anlamda genişletici bir maliye politikasının AD eğrisi üzerinde yaratacağı net etkinin ölçülebilmesi yukarıda elde edilen AD eğrisi için IS ve LM (para piyasasında dengeyi sağlayan) eğrilerinin denklemlerinden yararlanılarak elde edilen denklem yardımıyla hesaplanabilmektedir. AD eğrisinde meydana gelen sağa doğru topyekûn hareketin maliye politikası kaynaklı olması yukarıdaki denklemde denge milli gelir düzeyinin fiyattan değil otonom harcamalar üzerinden değişmesi anlamına gelir. Maliye politikası olarak sunulan artan kamu harcamalarının etkin bir biçimde sonuçlanabilmesi için çarpan katsayısı ile para talebinin faiz duyarlılığının olabildiğince yüksek, para talebinin gelir duyarlılığı ile yatırımın faiz duyarlılığının olabildiğince düşük olması gerekmektedir.

LM eğrisinde meydana gelen kaymanın AD eğrisi üzerine etkisi; Para otoritesinin para politikasında yaptığı değişiklik para piyasası ve makroekonomik dengede değişikliğe yol açtığından AD eğrisi de bu değişimden etkilenmektedir. Para otoritesinin nominal para arzından hareketle reel para arzını artırmasının AD eğrisi üzerindeki etkisi, Para otoritesinin nominal para arzını artırma kararıyla reel para arzında meydana gelen artış, para piyasasındaki dengeyi gösteren LM eğrisinin sağa doğru topyekûn bir şekilde kayarak makroekonomik dengenin bileşiminde kurulmasına yol açmıştır. Reel para arzı artışının kaynağının fiyat mekanizması değil de nominal para arzı olması farklı denge milli gelir düzeylerinin aynı fiyat düzeyinde olduğu anlamına gelmektedir. Nominal para arzında

meydana gelen değişimle birlikte AD eğrisinin paralel olarak kaymasıyla aynı fiyat düzeyinde iki farklı gelir düzeyi elde edilmesinin denge milli gelir üzerindeki etkisinin çarpan katsayısı ve yatırımın faize duyarlılığı ile aynı yönlü para talebinin faize duyarlılığı ve para talebinin gelire duyarlılığı ile ters yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir.

Toplam Arz (AS) Analizi

Toplam arz (AS) eğrisi de AD eğrisi gibi makro-ekonomik dengenin sağlanması durumundaki fiyat ve hasıla bileşimlerini içermektedir. Toplam Talep-Toplam Arz modelindeki ikinci önemli analiz aracı olan toplam arz eğrisi fiyatlar genel düzeyiyle arz edilen miktar arasındaki ilişkiyi vermektedir.

Klasik Toplam Arz Eğrisi

Klasiklerin ekonomide her zaman kendiliğinden sağlanan tam istihdam durumu temel önermelerinden hareketle Klasik Toplam Arz eğrisi yatay eksene dik, dikey eksene paralel bir yönelim göstermektedir. Genişletici para ve maliye politikalarının etkisini klasik toplam arz derecesi yardımıyla göre, genişletici maliye politikası, toplam arz ve (AS) toplam talep (AD) eğrilerinin (A) noktasında fiyatlar genel düzeyinin (P_0) olduğu durumda tam istihdam gelir düzeyi olan (Y_F) kadar gelir ürettikleri görülmektedir. Bu noktadan sonra kamu otoritesinin harcama artırıcı bir politika uygulamasıyla birlikte toplam talep eğrisi paralel olarak sağa doğru kaymıştır ve bu noktadaki düzeyde mal talep fazlası söz konusu olmuştur. Ekonomide bu düzeyde oluşan mal talep fazlası üreticiler tarafından karşılanmak istense de toplam arzı artırmak mümkün olmadığından talep artışı yalnızca fiyat düzeyinin (P_0)'dan (P_1) düzeyine çıkmasına yol açmaktadır. Bu da artan kamu harcamaları sonucu artan gelirin tümüyle dışlanması anlamına gelmektedir. Bu sürecin arkasındaki ekonomi teorisi şu şekilde işlemektedir. Artan kamu harcamalarıyla birlikte mal piyasasında oluşan (AB_1) kadarlık mal talep fazlasının üreticiler tarafından karşılanabilmesi için üreticilerin işçilere önerdiği ücret düzeyinde artış, söz konusu olmaktadır. Tam istihdam durumunda dengede olduğu varsayılan emek piyasasında atıl emek gücü olmadığından üretimin artması söz konusu olamayacak yalnızca üreticinin emek maliyetlerinden dolayı üretim maliyetleri artış gösterecektir. Genişletici maliye politikasında olduğu gibi genişletici para politikası da denge gelir üzerinde bir etki yaratamazken yalnızca fiyatlar genel düzeyinde bir artışa yol açacaktır.

Keynesyen Toplam Arz Eğrisi

Klasik yaklaşımda arz eğrişi dik olmasına rağmen Keynesyen analizde yatay eksene paraleldir ve emek arz eğrisi sonsuz esnek bir yapıdadır. Toplam arz eğrisinin yatay eksene paralel bir formda olduğu kabul edilmektedir. Ekonominin eksik istihdam durumunda da dengede olabileceği biçiminde kabul edilir. Bu noktadan sonra kamu otoritesinin harcama artırıcı bir politikayla ekonomiye müdahale etmesi fiyat artışına (enflasyona) yol açan genişletici maliye politikasının Keynes yen modelde enflasyona ve dışlama etkisine yol açmaksızın denge milli gelir düzeyi üzerinde bir artışa yol açmasıyla sonuçlanmıştır. Keynesyen modelde yol açmamasının arkasında iki yaklaşım arasındaki "tam istihdam varsayımı" noktasındaki uzlaşmazlık yer almaktadır. Artan gelir motivasyonu her iki yaklaşım üretimi artırarak toplam gelirlerini en çoklaştırmak adına emek talebini artırmaktadırlar. Klasik modeldeki ekonominin her zaman kendiliğinden tam istihdam düzeyinde dengede olduğu varsayımı ile artan emek maliyetlerinin fiyatlara yansımından dolayı sürecin yalnızca enflasyonla sonuçlanmasına yol açarken, ekonominin her zaman tam

istihdamda dengede olamayacaktır. Eksik istihdam düzeyinde de denge durumunun gerçekleşebileceği yaklaşımı etrafında şekillenen Keynesyen model istihdamın ve üretimin artırılabilmesinin mümkün olması nedeniyle artan emek talebinin emek arzıyla desteklenebilmesi sayesinde enflasyona ve herhangi bir dışlama etkisine maruz kalınmadan denge milli gelir düzeyinin artabileceğini ileri sürmektedir.

Kısa Dönem Toplam Arz Eğrisi (SRAS)

Toplam arz eğrisi kısa dönemde pozitif eğimli, uzun dönemde ise yatay eksene diktir. Yeni Keynes yenler pozitif eğimli kısa dönem toplam arz eğrisini yapışkan ücret ve fiyat modelleriyle açıklarlar.

Katı (yapışkan) ücret ve fiyat modeli; Emek arzı ve emek talebi arasında iş kontratına bağlı olarak belirlenen nominal ücret düzeyinin (W) değişen konjoktüre uyum sağlayabilmesi ancak kontrat dönemini takiben gerçekleşebildiğinden uzun dönem analizinde esnek olduğu ileri sürülen nominal ücretlerin kısa dönemde katı olduğunu ortaya koymaktadır.

Katı ücret modeline göre pozitif eğimli kısa dönem arz eğrisi, ekonomide sendikal örgütlenme ağının etkisiyle nominal ücretlerin (W) piyasada kontratlara (sözleşme) göre belirlenmesi sayesinde gerçeklemektedir. Buna göre reel ücret (W/P) düzeyinde fiyat mekanizması aracılığıyla meydana gelen bir değişim karşısında emek arzının kontrat altında olması ücretlerin değişen koşullara adapte olma süresini uzatmaktadır.

Kısa dönemde toplam arz eğrisinin (SRAS) pozitif eğimli olmasına yol açan etmenler aşağıdaki gibi sıralanabilir:

Koordinasyon başarısızlıkları; Firmalar fiyat değişikliklerine yol açan durumlarla ilgili aynı anda bir düzenlemeye gitmediklerinden firmalar arasında bazı avantaj veya dezavantaj durumları ortaya çıkabilmektedir. Para arzında meydana geldiği düşünülen bir artışı fiyatlarına yansıtan bir firma, fiyatında bir düzenlemeye gitmeyen firmaya göre müşteri portföyünün önemli bir kısmını kaybetmek riskiyle karşı karşıyadır. Söz konusu fiyat düzenleme girişimlerinin firmaların tümü tarafından aynı anda koordine edilmesinin mümkün olmadığı bir durumda fiyatlar yeni denge durumuna firmaların sürece yavaş yavaş adapte olmaları nedeniyle gecikmeli olarak ulaşmaktadır. Ücretlerin koordineli bir biçimde düzenlenebilmesi noktasındaki başarısızlık işçi ve sendika arasındaki ilişki açısından da geçerli olabilmektedir. Firmaların daha düşük bir ücreti kendi personeline kabul ettirebilmesinin pek mümkün görünmediği etkileşim ağının gelişmiş olduğu bir emek piyasasındaki ücret katılığını sendikal örgütlenmenin varlığı ile de açıklamak mümkündür.

Menü maliyetleri ve dışsallıklar; Toplam taleple ilgili meydana gelen değişikliklerin fiyatlar genel seviyesi üzerinde yaratacağı etkinin kısa dönemli analizde hemen gerçekleşmemesinin başka bir nedeni de fiyat değişiminin neden olacağı menü maliyetleridir. Firmaya yüklenen maliyet dezavantajı nedeniyle fiyat değişiklikleri gerektiği her zaman olmamakla birlikte belli aşamalar veya dönemler itibariyle gerçekleştirilmektedir. Firmaların tekrar tekrar fiyat değişimleri kataloglar, etiketler, menüler düzenlemelerine bağlı olarak ortaya çıkan maliyet dezavantajının tek tek firmalar açısından çok önemli olmayan bir büyüklükte olmasına rağmen birlikte düşünüldüğünde ekonominin geneli açısından önemli sayılabilecek bir büyüklüğü temsil etmektedir. Fiyatlardaki uyarılmanın yavaş, olmasıyla ilgili olarak ortaya çıkan bir başka durum da toplam talep konusunda gerçekleşen dışsallıktır. Bir ekonomik

birimin tamamen kendi bireysel veya kurumsal çıkarları doğrultusunda aldığı kararların doğrudan ya da dolaylı olarak başka bir ekonomik birimi etkilemesi olarak karşılık bulan dışsallık kavramı, toplumun tüm ekonomik katmanları açısından gerçekleşmektedir.

Etkin ücret teorisi; Harvey Leibenstein tarafından ortaya atılan bir kavram olan “Etkin Ücret Teorisi” gelişmekte olan ülkelerde ücretlerde yapılacak olan bir iyileşmenin emek gücünü sosyal ve ekonomik olmak üzere pek çok açıdan etkileyerek verimliliğini artırdığı önermesi üzerine kurulmaktadır.

Ücretlerde yapılması muhtemel iyileştirmenin emek verimliliği üzerindeki etkisi dört yaklaşım tarafından açıklanmaktadır. Bunlardan *birincisi*, ücretlerdeki iyileşmenin emek gücünün beslenme ve sağlık koşullarının iyileşmesi üzerinden verimliliğinin artacağını ileri süren yaklaşımdır. *İkincisi* ücretlerdeki iyileşmenin emek gücünün firmaya olan bakış açısı üzerindeki olumlu etkisidir. Yüksek ücret politikasıyla çalışan bir firmanın ücretteki memnuniyetsizlikten dolayı işçilerinin işi bırakma veya başka bir işe geçmelerinden kaynaklı olarak tecrübesiz yeni işçilerle çalışmak zorunda kalması türünden riskleri taşımadığı ileri sürülmektedir. Yüksek ücret politikasının emek verimliliği üzerindeki etkisini ileri süren *üçüncü görüş*, yüksek ücret sayesinde işverenin emek piyasasındaki en donanımlı emek gücüyle çalışmasının mümkün olabileceğidir. Son olarak *dördüncü görüş* ise yüksek ücret politikası sayesinde emek gücünün artan motivasyonu ile birlikte verimliliğinin arttığı ileri sürülmektedir. Ücretlerde söz konusu edilen katılık durumu şu şekilde ortaya çıkmaktadır: İşveren tarafından esas alınan bir etkin ücret (optimal ücret) düzeyi söz konusu olmaktadır. Burada ücret düzeyinin optimal itesi veya etkinliği yüksek ücretin sağladığı etkinlik ile maliyetinin birbirine eşit olması durumudur.

Uzun dönemli kontratlar (Sözleşmeler); Bir iş akdine ve bir iş merkezine bağlı olarak yapılan kontratlar genellikle kısa dönemli bir yapı içermemektedir. Öyle ki; hem sürekli işçi değiştirme konusunda işverenin uğradığı maliyet hem de işçinin daha istikrarlı bir hayat ve gelir düzeyi için öngördüğü yapı uzun dönemli olmaktadır. Bununla birlikte genel ekonomik durumdaki gelişmeler de kontratların süresi üzerinde belirleyici olmaktadır.

Fiyatlardaki koordinasyonsuzluk; Fiyatların belirlenme sürecinde aktörlerin tümünün aynı anda fiyat değişikliğine gitmesinin teknik olarak mümkün olmasına rağmen pratikte çok mümkün olamamasından dolayı fiyatlardaki ayarlama çok yavaş işlemektedir.

İçeridekiler-Dışarıdakiler Modeli; Emek piyasasında ortaya çıkan bir durum analizi olan “İçeridekiler-Dışarıdakiler Modeli” ücretlerle işsizlik arasındaki ayarlama mekanizmasının katılığına dikkat çekmektedir. Buna göre ekonominin geneli üzerinde yoğunlaşan bir işsizlik sorununun ücret düzeyi üzerinde aşağı yönlü bir baskı yaratması söz konusudur.

Eksik bilgi modelleri; Ekonomik birimlerin reel ve nominal ücret konusunda net bir ayrıma gidemedikleri “eksik bilgi modelleri” emek piyasasında belirginleşmektedir. Emek piyasasının analiz araçlarının emek talebi ve emek arzı olması reel ücretin emek arz ve talebi etkileyen diğer unsurlara bağlı olması durumunu da beraberinde getirmektedir.

İşçi yanılma modeli; Ekonomik birimlerden yalnızca işçilerin yanıldığı varsayımına dayanan bu analizde emek arzı beklenen reel ücretin bir fonksiyonu olurken, firmaların fiyat konusunda tam bilgilenme içinde olmalarından dolayı emek talebi gerçekleşen reel ücretin

bir fonksiyonu olarak ele alınmaktadır. Fiyatlar genel düzeyinde meydana gelen bir değişme konusunda tam bilgilenme durumunda olan firmalar fiyatlarda meydana gelen bir artışla reel ücreti dikkate alarak emek talebini artırırken, fiyatlar genel düzeyinde meydana gelen bir düşüşle emek talebini azaltmaktadır. Tam bir bilgilenme içinde olmayan işçiler beklenen fiyatları dikkate alarak, fiyatlardaki değişimi hesaba katmadan nominal ücretlerdeki değişime odaklanarak emek arzını artıracak veya azaltacaklardır.

Firma yanılma modeli; R. E. Lucas tarafından ortaya atılan ve toplam arz yaklaşımıyla beklendiği modelini ilişkilendiren “Firma Yanılma Modeli” piyasaların sürekli kendiliğinden temizlendiği varsayımında işçilerin rasyonel beklendiği monte etmiştir. Firmaların tek bir mal üretirken pek çok mal tükettiği varsayımında, ekonomide pek çok fiyat söz konusu olduğundan firmalar kendi ürettikleri malın fiyatı konusunda tam bilgilenme durumunda olmalarına karşın ekonomideki fiyatlar genel düzeyi konusunda eksik bilgilenme içinde olmaktadır. Üretilen mal karşılığında elde edilen gelirle diğer mal ve hizmetlerin satın alındığı bir ekonomik kurguda üretilecek olan miktar, diğer üreticiler tarafından üretilen ve piyasaya sunulan mal ve hizmetlerin fiyatı karşılığında üretilen tek ürünün fiyatı arasındaki ilişki yani nispi fiyat tarafından belirlenmektedir. Buna göre üretilen malın nispi fiyatının yükselmesi üreticinin diğer mal ve hizmetlerden satın alacağı mal ve hizmet miktarının artması biçiminde yorumlandığından daha çok mal üretilmesi beklenirken, nispi fiyatın düşmesi üreticinin diğer mal ve hizmetlerden satın alabileceği miktarın azalması biçiminde yorumlandığından üretimin azalması beklenmektedir.

Lucas’ın eksik bilgiye dayalı arz eğrisi; Ekonomi politikalarının tasarlanmasında kullanılan ampirik modellerin etkinliğinin tartışıldığı Lucas Kritikinde ampirik modellerin bir zaman serisinden hareket etmesi nedeniyle geçmişin gerçekleştirmelerini içerdiğinden geleceğe yönelik projeksiyonlarda güncel durumun tam olarak açıklanamaması nedeniyle bu modellerin sağlıklı sonuçlar veremeyeceği ileri sürülmektedir. Öyle ki; değişen ekonomik koşullara belli bir gecikmeyle uyum sağlayan beklendiğilerin esas alındığı ampirik modeller ekonomik birimlerin rasyonel beklendiğilere sahip olması nedeniyle uygulanan ekonomi politikalarını ya etkisiz bir biçimde sonuçlanmasına yol açacak ya da etkinliği sınırlandıracaktır. Lucas’a göre ekonomik birimler hata yapar ama bu istisnaidir.

Kısa ve Uzun Dönem Toplam Arz Eğrileri

Eksik bilgilenme modellerinde ve katılık modellerinde kısa dönem toplam arz eğrisi fiyatlar genel düzeyi ile milli gelir arasındaki doğru yönlü ilişkiyi göstermek üzere pozitif eğimli bir yapıya sahip bulunmaktadır.

Arz şokları; Arz şokları veri bir üretim faktörü bileşiminde reel milli gelirden veya fiyatlarda yol açan gelişmeler biçiminde kendini göstermektedir. Ekonomi üzerinde bu türden etkilerin oluşmasına ortam sağlayan gelişmeler; üretim teknolojisinde meydana gelen bir değişme, iklimsel koşulların değişmesi, inovatif ürünlerin piyasaya çıkması, üretime kaynaklık eden hammadde rezervlerinde meydana gelen değişme ve mevzuat gelişmeleri şeklinde değerlendirilmektedir.

- *Olumsuz (negatif) arz şokları* ; Fiyatlar genel düzeyi dışında üretim üzerinde etkili olan unsurların devreye girmesiyle birlikte kendini gösterdiği bilinen arz şoklarının üretim fonksiyonunun formunu değiştirdiği bilinmektedir.
- *Olumlu (pozitif) arz şokları* ; Teknolojik yenilik, elverişli iklimsel koşulların egemen olması, girdi fiyatlarındaki düşüş emek verimindeki artış gibi olumlu nedenlerle ortaya çıkar.

Toplam talep-toplam arz modelinde uzun dönem dengesi; Kısa dönemde toplam arz eğrisi pozitif eğimli iken, uzun dönemde toplam arz eğrisinin yatay eksene dik bir formda olduğu bilinmektedir. Böylesi bir durumda toplam talep unsurunu değiştiren gelişmelerin ekonominin uzun dönem dengesi üzerinde yaratacağı etkidir. Yani toplam talep unsurlarında meydana gelen bir değişimin uzun dönemli analizde yalnızca fiyatlar genel düzeyi üzerinde bir etkisinin olacağı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte uzun dönemde ekonominin kapasitesini artıracak gelişmelerle birlikte üretimi artırabilmek mümkün olmaktadır.

Klasik ve Keynesyen Modeller Ekseninde Oluşan Alternatif Makro Modeller Monetarist (Parasalcı) Yaklaşım

Monetarist yaklaşımın temelinde Klasik ekonomi okulu bulunmaktadır. Klasik yaklaşımda, ekonominin kendiliğinden tam istihdam durumunda dengede olduğu varsayımı üzerine kurulan “*piyasaların sürekli temizlendiği*” tezi geçerlidir. Bununla birlikte eksik bilgilenme modellerinden “*işçi yanılma modeli*” etrafında kurulan monetarist yaklaşımda emek talebi reel ücretin bir fonksiyonuyken, emek arzı beklenen reel ücretin bir fonksiyonu olmaktadır. Emek arzının beklenen reel ücrete ilişkin tahminini oturttuğu gelecek dönemde gerçekleşmesini beklediği fiyat düzeyinin tahmini; fiyat düzeyinin geçmiş dönem gerçekleşmeleri ve ekonomik birimlerin geçmişteki yanılıklarının bileşkesi biçiminde ele alınan “*Uyarlayıcı (Adaptif) Bekleyişler Hipotezi*” ne göre oluşturulmaktadır.

Yeni Klasik Yaklaşım

Monetarist yaklaşım gibi müdahaleci Keynesyen anlayışa bir tepki olarak ortaya çıkan “*Yeni Klasik Yaklaşım*” varsayımsal düzlemde; piyasaların sürekli kendiliğinden temizlendiği, Monetarist ekolün tersine firmaların da eksik bilgilenme içinde olduğu ve ekonomik birimlerin rasyonel beklentilere sahip olduğu tezi üzerine inşa edilmektedir.

Yeni Keynesyen Yaklaşım

Yeni Keynesyen yaklaşımda ekonomik aktörlerin her türlü bilgi ve haber akışı sayesinde geçmiş deneyimleri ve gerçekleşmeleri hesaba katarak sistematik hata yapmadıkları durumu içeren rasyonel beklentilere sahip olduğu, piyasaların kendiliğinden sürekli olarak temizlenmediği ve nominal ücretlerin işçi ve işveren arasında düzenlenen kontrat süresinde aynı düzeyde kaldığı değişen ekonomik koşullara ayak uydurabilmesinin ancak bu söz konusu kontrat sürecinin sonrasında gecikmeli bir biçimde ortaya çıkacağı tezi üzerine oturtulmaktadır.